

EUSKAL HIZTEGI TEKHNIKOA

Artikulu honekin hasiera eman nahi diot, euskal hiztegi tekhnikoaz arduratuko* den sail bati. Bereziki, Physika arloan aurkitu ditudan problema batzuk* aztertuko ditut, hauei eman dizkiedan erantzunak adieraziz.

Arlo honetan, kasik landu gabea agertzen zaiku euskará. Gerra aurretik, «Pisia» izeneko liburu bat argitaratu zen, Gabirel Jauregik egina. Hurrengo artikuluren batetan, astiro aztertuko dut liburu hau, eta beronek seinatzen duen bidea. Bitartean, problemá jeneralean azaltzen saiatuko naiz, eta, horretarako, eritziak neure eguneroko esperientzian oinharrituko ditut.

Kontsidera dezagun ikastoletako irakaskintzá. Ikastoletan, haien bereiztasuna dela eta, euskaraz azaldu nahi ditugu gai guztiak. Baina, honetarako, lantresna egoiak behar ditugu, eta hemen dago koská.

Gaur egun, umeak Oinharritzko Heziketa Jeneralaren («Enseñanza General Básica» delakoaren) barnean aurkitzen dira. Urterik urtera ikasmilak gehituz doaz; jadanik,* ikastola batzuetan seigarren mailara heldu gara. Baina irakaskintza honi jarraitzeko, zer material dugu? Erantzuna latza da: erdal editorialek eskaintzen deraukute-na baino ez dugu. Honela, ikastolek ezin dezakete osorik beren helburua bete, lantresnen faltaz, euskal hutsune hori bete ezin dezaketelako.

Bitartean, guti batzuk, eta borondaterik onenarekin, euskara tekhnikoaz arduratzen hasi gara. Baina (eta hemen dago problemaren kakoa), gurdia idien aurrean jarri ukan* dugu, eta era honetan ez dugu oraindik pauso firmerik eman, oinharri makalak ukan ditugulako.

Ni ere, neure kontura, Mekhanikazko hiztegia prestatzen hasia nintzen. Horretarako biderik onena, Mekhanikazko apunteak euskaraz egitea izanen zela pentsatu ukan nuen. Eta horrela egin nuen. Ni neu, polito kontontzen naiz Mekhanikazko apunte hauekin, han erabiltzen ditudan hitzak eta egiturak,* neuk sortuak izanik, ezagunak ditudalako. Baina era honetan eginiko hiztegia, ene esperientzian oinharritua egon arren, ez dago Herriaren esperientzian funtsatua;* beraz, hiztegi hil bat da, edo, bestela esateko, bizirik ez du. Hizkuntzá Herriaren bizia da; eta hiztegiák, bizia ukan dezan, Herriaren esperientzian oinharritua egon behar du.

Hala ere, honen antzeko saioak egiteari interesgarri deritzot, eta hau arrazoi pare bategatik. Lehenik, gerora begira, saio hauek lana arintzen dutelako, eta, bigarrenik, jendea lan horietarako prestatzen dutelako.

Nola egoki* genezake geure lana, euskararen egoerá kontuan harturik? Geure aurrean gurpil* zoro bat dugu. Batetik, beharrezkoa dugu hiztegi tekhnikoa, eta, bestetik, Herriaren esperientzian oinharritzen ez den hiztegiák ez du askorik balio. Nalabait, deserotu egin beharko dugu gurpil zoro hau.

Honetarako, bideák ez du zertan bakarra: n behar. Etxe bat egiteko, oinharritik hasi behar den bezala, hiz-

tegi tekhnikoa ere era berean hasi beharko da. Nik bide bi aipatuko ditut, eta hauei lotuko natzaie, besterik aurkitzen ez dudan bitartean.

Esan dugun legez,* ikastolak euskal liburu eta lantresnen faltan aurkitzen dira. Lehen aipatu* gurpil zoroa nolabait deserotzeko, hemendik deserotu beharko genukeela uste dut: ikastola liburugintzan hasiz, Oinharritzko Heziketa Jeneraleko liburuak presta. Era honetan, Euskal Herri osoan liburu horik* erabiliko bagenu, haue-tan agertzen den hiztegia, Herri osoarentzat erabilgai bihurtuko litzateke, eta benetako hiztegi tekhniko bat egin ahal ukanen genuke.

Talde batzuk hasiak gara lan hau egiten; baina, hala ere, hainbat kausa direla (jende guti dagoela, amateurismoan ari garela, eta abar), hutsune itzelak* nabari dira.

Bigarren bidea, artikulugintzan dakusat.* Astiro astiro, Zientzi dibulgaziozko artikulua idazten hasi beharko genuke. Honetaz ere, pauso batzuk emanak dira. Pozarren* irakurri ukan dut, azken ANAITASUNAn agertu den «Robotak» izeneko artikulua. Artikuluak, hiztegi aldetik, lehen saio bat dira, hitz berrien egokitasuna ikusteko. Gainera, Herriaren aurrean zabaltzen direnez gero, interes handikoak dira, eta, batera, ikastoletarako liburuak egiteko, prestatu egiten dute bidea.

Euskal Hiztegi Tekhniko bat behar dugunik, ez du inork zalantzan jartzen. Baina, gure eskuetan dagoenez gero, erantzunkizun handia eskatzen du guregandik. Beraz, artikulua hauetatik dei bat doakie, horretaz arta* litezkeen-nei. Nik, neure aldetik, aurkitu ditudan oztopoak azalduko ditut, bai eta horik* gainditzeko planifikatze bat ere.

J. R. ETXEBARRIA

deraukute, deuskue, digute
dezagun, dalgun
dezakete, daikee
dezan, daian
diot, deusat
dizkiet, deusedaz
natzaie, natxake
zaiku, jaku, zaigu

ANAITASUNA Bizkaia Hamabosterokoa.

Zuzendari ordezkoi: Imanol Berriatua.

Idazkari: Josu Torre.

Bulegoa: Pelota, 4-1.º - Bilbao-5.

Imprimatzaile: AMADO, Mazarredo, 35 - Bilbao-10.

Moldatzaile: RALI, Particular de Costa, 12-14, 3.º - Bilbao-10.

XX. urtea.

D.L.: BI-1.753 - 1967.